

Gebied Uden-Oost

Visie op de functies ontmoeten, bewegen, ontwikkelen (onderwijs), zorg, welzijn en wonen

Marielle de Groot
Monique van Winkel

29 juni 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Opdracht	3
1.2 Proces	4
1.3 Leeswijzer	6
2. Analyse Uden-Oost	7
2.1 Uden-Oost	7
2.2 Elke wijk haar eigen karakter	8
3. SWOT	11
4. Visie op ontmoeten	12
4.1 Functies en activiteiten	12
4.2 Waarden	20
5. Programma van Eisen	25
6. Aanbevelingen	28
6.1 Uitwerken van de Visie op ontmoeten per wijk door bewoners	28
6.2 Nieuwbouw: bewoners als co-creator en coproductent	29
6.3 Bewonersbeheer	29
6.4 Communicatie	29
Bijlage 1: betrokken personen en organisaties	31

1. Inleiding

1.1 Opdracht

Een aantal voorzieningen in Uden-Oost is aan vernieuwing toe. Dit betreft het wijkgebouw de Kom In, de schoolgebouwen van de Camelot en De Palster en sporthal Germenzeel in de wijk Melle, één van de drie wijken in Uden-Oost. Deze gebouwen verkeren in slechte bouwkundige staat. Het wijkgebouw heeft weinig uitstraling en nodigt niet uit om binnen te lopen. De conclusie is dat vervangende nieuwbouw op de huidige locatie, in het 'hart' van gebied Oost, de beste optie blijkt.

Nieuwbouw van de genoemde voorzieningen in het 'hart' van gebied Oost biedt de kans om naast een voorziening voor onderwijs en bewegen ook een ontmoetingsruimte te realiseren waar, behalve het aanbieden van welzijnsactiviteiten, ook mogelijkheden geboden worden voor het aanbieden van voorzieningen op het gebied van bijvoorbeeld (nulde)lijnszorg.

Deze vernieuwingsvraag is de aanleiding voor het Gebiedsplatform en de gemeente Uden om de volgende onderzoeksopdracht te laten uitvoeren:

1. Ontwikkel een gezamenlijk gedragen visie op de functies ontmoeten, bewegen, ontwikkelen (onderwijs), zorg, welzijn en wonen in gebied Oost met de volgende uitgangspunten:
 - Samen met bewoners, het onderwijs, gebruikers van de Kom In, ondernemers, sportverenigingen en andere stakeholders in gebied Uden-Oost;
 - Co-creatie en coproductie;
 - Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid;
 - Werken vanuit behoefte en noodzaak, niet vanuit wensen.
2. Vertaal deze visie in een programma van eisen dat het uitgangspunt zal zijn voor verdere planvorming. Maak in dit programma van eisen helder op welke wijze invulling gegeven kan worden aan duurzaamheid in de brede zin van het woord.

Stock5 is gevraagd om deze opdracht uit te voeren en heeft de afgelopen drie maanden gewerkt aan de opdracht in nauw overleg met een aantal leden van het Gebiedsplatform en de gemeente Uden. Het onderzoek is kwalitatief en doelstelling was om zo veel mogelijk verschillende mensen en organisaties uit het gebied te spreken. Dit is goed gelukt. Een lijst van de deelnemers aan bijeenkomsten en mensen die we in individuele gesprekken gesproken hebben, is toegevoegd in de bijlage.

1.2 Proces

Het onderzoeksproces bestaat uit drie fases:

1. Oriëntatie en analyse

In de eerste fase hebben wij ons verdiept in de bestaande documenten over de wijk en haar bewoners en gesprekken gevoerd met de opdrachtgever. We hebben de opgave voor de wijk in beeld gebracht alsmede de belangrijkste spelers (bewoners en organisaties) in het gebied. Vervolgens hebben we gesprekken gevoerd met bewoners en de betrokken organisaties. In de bijlage is een overzicht bijgevoegd van de betrokkenen. De resultaten van deze fase zijn verwerkt in een SWOT.

2. Strategische visie

In de tweede fase hebben we twee werkateliers gehouden. Tijdens het eerste atelier zijn de ideeën van bewoners en organisaties over ontmoeten in de wijk in beeld gebracht. De functies bewegen, ontwikkelen (onderwijs), zorg, welzijn en wonen zijn als uitgangspunt genomen. Vervolgens zijn vier groepsgesprekken georganiseerd met de bewoners(groepen), die niet aanwezig waren tijdens het eerste atelier. Op deze wijze is het beeld van de ideeën over ontmoeten compleet gemaakt. De uitkomsten van het eerste atelier en de groepsgesprekken hebben de bouwstenen geleverd voor een eerste schets van de visie op ontmoeten in gebied Uden-Oost. Deze eerste schets is gepresenteerd tijdens een tweede werkatelier en voorzien van aanscherping.

3. Uitwerken visie

In de laatste fase is de visie op ontmoeten in gebied Uden-Oost uitgewerkt en besproken met de opdrachtgever. Vervolgens is deze vertaald naar een Programma van Eisen en zijn de onderzoeksbevindingen verwerkt in een rapportage en voorzien van aanbevelingen.

Figuur 1: Schematische weergave proces

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage worden de onderzoeksbevindingen beschreven en een visie op ontmoeten gepresenteerd, die samen met bewoners en organisaties in het gebied tot stand is gekomen. Hoofdstuk 2 geeft de resultaten weer van de analyse van het gebied Uden-Oost. Hoofdstuk 3 vat de bevindingen samen in een SWOT. Hoofdstuk 4 beschrijft de visie op ontmoeten aan de hand van functies, activiteiten en waarden. Op basis van deze visie is een programma van eisen ontwikkeld dat wordt gepresenteerd in hoofdstuk 5. De aanbevelingen voor verdere uitwerking van de visie worden tenslotte weergegeven in hoofdstuk 6.

2. Analyse Uden-Oost

2.1 Uden-Oost

Het gebied Uden-Oost bestaat uit de wijken Melle, Raam en Hoeven en wordt begrensd door de Rondweg, de Industrielaan, de Loopkantstraat en de President Kennedylaan. Het gebied telt ongeveer 9.500 inwoners en de leeftijdsopbouw is vergelijkbaar met die van de rest in Uden. Er sprake is van vergrijzing.

Het hele gebied bestaat voornamelijk uit woonbuurten met vooral eengezinswoningen. Hoeven is van oorsprong een boerengehucht en dat is terug te zien aan de woonboerderijen die er nu nog staan. Melle en Raam zijn naoorlogse uitbreidingswijken die in de jaren 70-80 gebouwd zijn, met over het algemeen veel huurwoningen.

De drie wijken hebben een groen karakter, ingegeven door de breukrand die door de wijken loopt. De wijken worden doorsneden door twee doorgaande, drukke, wegen vanuit het centrum (Mellesingel en Brinckhorstsingel), nagenoeg van west naar oost. Hierdoor zijn de wijken fysiek van elkaar gescheiden.

Het voorzieningenniveau is hoog. Er is een winkelcentrum, er zijn vijf basisscholen met kinderopvang, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang, er is een sporthal en een wijkgebouw in Melle. Het gebied Oost kent weinig voorzieningen op het gebied van zorg. Ook voor jongeren is er weinig te beleven in het gebied, er zijn geen formele ontmoetingsplekken. Dit leidt nu en dan tot vandalisme en overlast. De bewoners van Melle, Raam en Hoeven ervaren hun wijk over het algemeen als prettig.

Uden-Oost heeft onvoldoende woningen die geschikt zijn voor ouderen. Dit is aandachtspunt nu de trend is dat ouderen 'langer thuis blijven wonen'. Bewoners geven zelf aan dat ze geloof hebben in samenredzaamheid. Medebewoners stimuleren tot meedoen, opbouwen van een netwerk en de krachten bundelen in de eigen omgeving. Met een faciliterende rol van de gemeente en zorg in de buurt (korte lijnen) moet het lukken. Als ideale vorm van wonen voor ouderen wordt gesproken over hofjes van woningen. De oudere bewoners hebben zorg over de afstand van de voorzieningen als zij ouder worden. Deze moet op loopafstand zijn en met een rollator te bereiken. Daarnaast is een aantal keren opgemerkt dat de routes naar de voorzieningen voor ouderen slecht te gebruiken zijn (vb. brug in het park is te steil, slechte trottoirs).

Bewoners van Uden-Oost zijn op allerlei manieren bezig met het thema duurzaamheid. Dit gaat over onder andere zonne-energie, hergebruik van materialen, voedsel en de groene omgeving.

Enkele kengetallen van Uden-Oost

- Ongeveer 20 % van de bewoners in Uden-Oost is jonger dan 15 jaar.
- Ongeveer 13 % van de bewoners in Uden-Oost is ouder dan 65 jaar. In de wijk Raam ligt dit percentage het hoogst met 18%. Uden breed ligt dit percentage op 19,7 %
- Gemiddeld zit 30,5 % van de bewoners in Uden-Oost in de leeftijdscategorie 45-64 jaar. Binnen nu en 20 jaar stijgt de categorie 65+ daarmee aanzienlijk.
- Gemiddeld heeft circa 18 % van de bewoners in Uden-Oost een migratieachtergrond, waarvan 8 % niet-Westers. In de wijk Hoeven zijn minder mensen met een migratieachtergrond woonachtig dan in Raam en Melle. Het gemiddeld aantal mensen met een migratieachtergrond in Uden ligt op 15,7%.
- Gemiddeld bestaat 28% van de woningvoorraad in Uden-Oost uit huurwoningen, waarvan het grootste deel in de wijk Melle (42%). Van deze 28% is het grootste deel in bezit van de woningcorporatie Area (20,5%). Het overige deel (7,5%) is eigendom van overige verhuurders (vrije sector huur).

(bron: CBS 2013, GOP 2010)

2.2 Elke wijk haar eigen karakter

In de beleving van bewoners en professionals zijn er grote verschillen tussen de drie wijken in Uden-Oost.

Melle

Melle dateert van de jaren '70 en '80. Melle is jonger en veel gemengder in sociaal en cultureel opzicht. Melle heeft ook het grootste aantal sociale huurwoningen, die eigendom zijn van woningcorporatie Area. Het gemiddelde inkomen in Melle is lager dan in Raam en Hoeven. In de gesprekken met bewoners en organisaties komt naar voren dat er sprake is van sociale problematiek. Zij noemen armoede en werkloosheid, maar ook problemen achter de voordeur, zoals huiselijk geweld en psychiatrische problematiek. Geconstateerd wordt dat er sprake is van een kwetsbare groep bewoners in de wijk – meer dan in Hoeven en Raam - en dat deze bewoners in een aantal delen van de wijk geconcentreerd zijn.

Area heeft enkele jaren geleden een onderzoek uitgevoerd naar de leefbaarheid van de wijk Melle en dan specifiek de delen waar zij bezit heeft (Sieberg, Schoutenhoek/Rentmeestershoef,

Germenzeel en Wijsthoek). Met name op de onderwerpen sociale cohesie is de score slecht. Ook is de verhuigeneigdheid van de bewoners groot in sommige delen van de wijk. Hierdoor ontstaat een 'vluchtigheid', die de leefbaarheid niet ten goede komt. Buurtbemiddeling heeft meer zaken in behandeling dan andere wijken en het aantal kwetsbare burgers in Uden-Oost is hoger dan in andere wijken.

Melle kent een aantal ontmoetingsplekken, zoals het park (jongeren, natuurliefhebbers), de koffi corner bij de supermarkt (ouderen) en de scholen (moeders). Basisschool de Camelot werkt al met vrijwilligers uit de wijk, bijvoorbeeld voor het onderhoud van de buurttuin bij de school. Zij wil dit graag uitbreiden, bijvoorbeeld door de keuken beschikbaar te stellen aan wijkbewoners en huiswerkbegeleiding voor jongeren te faciliteren. De Palster heeft aangegeven ook de samenwerking met de wijk te willen versterken.

Buurthuis de Kom In is het buurthuis Voor Uden-Oost. Bewoners geven aan dat de drempel hoog is om binnen te stappen. Het gebouw nodigt niet uit om binnen te komen, er is weinig gastvrijheid en de prijzen werpen een drempel op voor bewoners die het niet kunnen betalen. Melle heeft ook een sporthal waar zowel scholen als verenigingen gebruik van maken. Een klein deel van de verenigingen komt uit de wijk. Veelal gaat het om sportverenigingen die leden hebben uit heel Uden of zelfs daarbuiten. Er is weinig verbinding met de Kom In: hierdoor ontbreekt de mogelijkheid om na afloop even na te praten.

Raam

Raam is de oudste uitbreidingswijk, hoofdzakelijk gebouwd in de jaren '70. De wijk bestaat voor een groot deel uit een rechthoekig stratenpatroon met rijwoningen. Raam is hoofdzakelijk een middenklasse wijk, met van oorsprong veel luchtmachtmilitairen. De laatste jaren is er veel nieuwe instroom van gezinnen. Bewoners geven aan dat de sociale samenhang in de wijk te wensen overlaat. Er is sprake van anonimiteit. Dit wordt niet door iedereen zo ervaren, er is juist ook sprake van een goede sfeer en onderling contact tussen bewoners van de hofjes. Het bewonersinitiatief van 'de Cirkeltuin' zet in op het bouwen en verstevigen van een sterk netwerk, zodat burens elkaar leren kennen en weten te vinden. De 'Cirkeltuin' is een ontmoetingsplek in de buitenruimte voor de bewoners van Raam. De initiatiefnemer werkt samen met basisschool de Springplank.

Hoeven

Hoeven heeft – naast de oude woonboerderijen – ook woningen uit de jaren '70 en '80. Dit betreft vooral vrijstaande woningen en villa's. Hoeven kent een meer individualistische leefstijl. De kinderboerderij heeft een belangrijke ontmoetingsfunctie, niet alleen voor de bewoners uit Hoeven maar voor heel Uden. Dit geldt ook voor tennis- en squashvereniging Park Hoeven. Daarnaast zijn er een aantal zeer actieve buurtverenigingen in dit gebied. Bewoners van het gebied rondom de Artillerieweg/Klantstraat/Hoevensweg voelen zich met elkaar verbonden om een speciale reden: zij wonen in een oud en authentiek stukje van Uden. Nagenoeg alle bewoners hebben voor dit gebied gekozen vanwege de uitstraling van dit gebied en willen dit graag behouden. Basisschool de Vlinder is een ontmoetingsplek voor ouderen uit de wijk: zij stelt ruimte beschikbaar voor activiteiten. Er zou sprake zijn van eenzaamheid onder met name ouderen uit Hoeven, dit wordt echter niet bevestigd in de bewonersgesprekken.

3. SWOT

In de SWOT wordt een samenvatting gemaakt van de sterke en zwakke punten van Uden-Oost op het gebied van ontmoeten. Daarnaast worden de kansen en bedreigingen bij elkaar gezet.

<p>Sterk</p> <p>De sterke punten in Uden-Oost zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Mensen wonen lang in de wijk;• De bewoners zijn betrokken bij hun omgeving;• Er zijn mensen die zich (willen) inzetten voor de wijk: zij kunnen mensen betrekken en kunnen verbinden;• Er zijn verschillende kansrijke plekken waar ontmoeting kan plaatsvinden: winkelcentrum, park, scholen, buurthuizen en supermarkt.	<p>Zwak</p> <p>De zwakke punten van Uden-Oost zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Individualisme, anonimiteit: mensen zijn meer en meer op zichzelf• Vergrijzing:<ul style="list-style-type: none">– Voorzieningen zijn voor ouderen ver weg, niet aanwezig in de wijk;– Er zijn onvoldoende passende woningen voor ouderen.• Sociale problematiek in delen van Melle• Er zijn enkele doorstroomplekken in de wijk waar mensen zich niet verbinden met hun omgeving• Er is weinig te doen/beleven voor jongeren in Hoeven, Melle en Raam• Hoge drempel wijkcentrum de Kom In door de huidige regels en het te hoge prijsniveau
<p>Kansen</p> <p>De kansen in Uden-Oost zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Aanhaken bij de activiteiten van bewoners waar energie zit: deze bewoners willen iets betekenen voor de eigen wijk en omgeving• Faciliteren van bewoners (in de vorm van ruimte, middelen, verbinding) die het sociale netwerk van de wijk verstevigen voor de toekomst• Initiatieven die van oorsprong komen uit de wijk, terug naar de wijk halen (vb. KleereKafee)• Duurzaamheid	<p>Bedreigingen</p> <p>De bedreigingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• De drie wijken met een verschillend karakter als een geheel beschouwen• Er zijn veel verschillende belangen rondom huisvesting: het risico is dat het vastgoedvraagstuk van de nieuw te bouwen accommodatie in Melle leidend wordt bij de uitwerking en dat dit ten koste gaat van de uitwerking van de visie op ontmoeten• Stedelijk accommodatiebeleid van de gemeente Uden dat gaat uit van een centrale multifunctionele accommodatie voor Uden-Oost terwijl er behoefte is aan lokaal maatwerk in de verschillende wijken.

4. Visie op ontmoeten

De informatie uit de eerste fase – analyse en SWOT- is gedeeld met bewoners en professionals uit de wijk. Dit is vertrekpunt en uitgangspunt geweest voor het formuleren van de visie op ontmoeten. Gemengde groepjes van bewoners en professionals zijn hiermee aan de slag gegaan in een eerste werkatelier. Zij hebben gebruik gemaakt van beeldmateriaal om een eerste richting te geven aan hun visie op ontmoeten. In een tweede werkatelier zijn deze uitkomsten besproken, getoetst en heeft een verdiepingsslag plaatsgevonden.

In dit hoofdstuk wordt deze visie op ontmoeten beschreven. Als eerste onderdeel van de visie worden de functies die bewoners en betrokken professionals belangrijk vinden voor hun wijk beschreven. Vervolgens wordt aangegeven welke activiteiten zij daarbinnen voor ogen hebben. Tot slot wordt ingegaan op onderliggende waarden van de bewoners. Deze waarden bepalen de wijze waarop de bewoners graag zien dat invulling wordt gegeven aan de activiteiten.

4.1 Functies en activiteiten

Bewoners uit Uden-Oost geven aan dat zij de volgende functies en activiteiten belangrijk vinden voor hun wijk:

1. Ontmoetingsruimtes
2. Leren en ontwikkelen
3. Samen koken en eten
4. Samen ouder worden
5. Een plek voor jongeren
6. Sport en bewegen
7. Buitenruimte: sociaal en ecologisch
8. Hergebruik

1. Ontmoetingsruimtes

Er is veel vraag naar ontmoetingsruimtes binnen Uden-Oost: het gaat om een laagdrempelige, betaalbare en gastvrije plek die er aantrekkelijk uitziet. Er is behoefte aan een plek voor iedereen: jong en oud en mensen van verschillende achtergronden. Dit betekent:

- Een plek waar je terecht kunt om een kopje koffie te drinken, een besloten bijeenkomst te hebben met je vriendinnen, voor creatieve activiteiten of bingo en kienen.
- Een plek die ruimte biedt, een podium voor musical, film en toneel.
- Een plek om feest te vieren.

Bewoners geven aan dat zij de ontmoetingsplekken graag zien binnen de eigen wijk en niet op één centrale plek in Uden-Oost. Voor een plek die podium biedt aan cultuur is een centrale plek in Uden-Oost prima.

2. Leren en ontwikkelen

Leren en ontwikkelen start met het basisonderwijs in combinatie met peuterspeelzaal, kinderopvang en BSO. Daarnaast is er onder jongeren behoefte aan (betaalbare) huiswerkbegeleiding en bijlessen. De scholen de Vlonder, de Camelot, de Palster en de Springplank zijn daarbij de belangrijkste partners voor de bewoners in de wijk. De vijf basisscholen in Uden-Oost hebben allemaal – in meer of mindere mate en op eigen wijze – hun deuren geopend voor de wijk. Verbinding met de wijk is een belangrijke pijler, die past in hun onderwijsvisie.

Leren en ontwikkelen beperkt zich in de wijk echter niet alleen tot de kinderen. Ouderen hebben aangegeven behoefte te hebben aan computerlessen of uitleg over ingewikkelde apparaten. Daarnaast zijn taallessen, naailessen, boekenclub genoemd en is er behoefte aan en (mini)bieb.

Het KleereKafee is een activiteit van vrouwen uit de wijk, gericht op volwassenen die zichzelf verder willen ontwikkelen. Het Kleerekafee is op dit moment buiten de wijk gehuisvest en zou graag een betaalbare plek willen in de wijk.

Bij het beheer van de nieuwe locatie moet ook ruimte komen voor mensen met een beperking of die werkervaring op willen doen.

3. Samen koken en eten

Bij het ontmoeten hoort samen koken en eten, dit is veelvuldig genoemd. Samen koken en eten ondersteunt om elkaar te leren kennen en te begrijpen. Er is behoefte aan een eetpunt waar betaalbaar gekookt wordt voor en door de bewoners van de wijk. Ook moet het mogelijkheid zijn voor kleinere groepjes van bewoners om samen te koken en te eten. Aandachtspunt is dat er voor verschillende culturen een plek is: een Hollandse maaltijd naast een keuken met een meer internationaal karakter. Het kan daarmee ook een plek worden waar mensen van verschillende culturen elkaar tegen komen.

4. Samen ouder worden

Ouderen in Uden-Oost hebben een heel duidelijk beeld van hoe zij willen leven in hun wijk: de meeste oudere bewoners wonen al lang in de wijk en willen er blijven wonen. Zij kiezen er voor om zelf de schouders er onder te zetten en te organiseren wat nodig is om oud te worden in de wijk. Samen sterk, samenredzaamheid, hulp aan elkaar en elkaar ondersteunen zijn daarbij kernbegrippen. Waar nodig zoeken ze een samenwerking met een zorgorganisatie. Het concept van Buurtzorg spreekt hen bijzonder aan. Ook een zorgcoöperatie is genoemd.

Het initiatief van het Uden's hofje is een voorbeeld: ouderen willen bewust samen gaan wonen in een hofje om er voor elkaar te zijn als dat nodig is. Andere oudere bewoners zoeken het meer in de sociale netwerken met ouderen in hun huidige directe omgeving. Voorwaarde is dat de ontmoetingsplek op een korte loopafstand georganiseerd wordt. Dit betekent ook dat het openbaar vervoer op orde moet zijn en de fiets- en looproutes veilig. Hier schort het nog aan.

Ouderen noemen daarnaast zorg-gerelateerde functies als uitgiftepunt voor medicijnen, prikpost, fysiotherapeut, tandarts en huisarts. Hierbij merken ze wel op dat ze denken dat dat met name de (para)medische functies lastig te realiseren zijn of dat sommige functies door de komst van internet overbodig worden: medicijnen worden tegenwoordig ook aan huis bezorgd.

5. Een plek voor jongeren

Jongeren hebben op dit moment geen eigen plek in Uden-Oost waar zij terecht kunnen. Uit gesprekken met de jongeren die op dit moment rondom de Kom In hangen, komt naar voren dat zij graag een freerun-plek willen. Het gaat hier om jongeren in de leeftijd van 6 tot 14 jaar. De locaties die op dit moment beschikbaar zijn vanuit het jongerenwerk (MC aan de Loopkantstraat) zijn vaak nog te ver weg om zelfstandig heen te gaan, omdat een deel van de groep te jong is.

Opgemerkt moet worden dat dit de wens is van een specifieke groep jongeren. Het aantal jongeren dat we gesproken hebben, is nog onvoldoende om een compleet beeld te hebben van de behoefte van jongeren in de wijk.

6. Sport en bewegen

Sportactiviteiten zijn vaak genoemd door de bewoners van Uden-Oost. Er is een aanbod op het gebied van turnen en akrogymnastiek, ouderengym, badminton, tafeltennis, volleybal, biljart en softbal. Veel sportactiviteiten zijn ook bedoeld voor mensen vanuit heel Uden of daar buiten.

Wat mist is een betaalbaar en vindbaar aanbod gericht op specifieke groepen uit de wijk zoals bewegen voor ouderen of bewegen voor vrouwen met een migratieachtergrond.

Daarnaast hebben bewoners de wens geuit voor een meer divers palet aan sportactiviteiten (bowlen, zaalvoetbal, zaalhockey, basketbal, fietsclub, kleuter- en peutergym, samen buiten bewegen, jeu de boules, yoga, naschoolse gym, freerunnen, sportschool, dojo). Dit zou goed gecombineerd kunnen worden met een opleiding waarin jongeren worden opgeleid tot sportbegeleiders.

Bewegen in de buitenruimte is een ander aandachtspunt. Kinderen (en hun ouders) willen een uitdagende speelplek in hun gebied (ruige stukken groen) die de bestaande speeltuintjes in de wijk overstijgt en een aanvulling is op de goedbezochte kinderboerderij.

7. Buitenruimte

De buitenruimte is belangrijk voor de bewoners van Uden-Oost. Het gaat dan om samen tuinieren in moestuinen, kruidentuin, de Hof van d'n toekomst, een eetbare pluktuin of met stadslandbouw. Uitgangspunt daarbij is lokaal, duurzaam, eerlijk, vers, seizoensgebonden en organisch.

Bewoners willen ook aandacht voor de buitenruimte: deze samen verzorgen en samen opruimen vinden ze belangrijk. De buitenkant wil ook wat!

Het park is de derde pijler van de buitenruimte. De ecologische kwaliteit van dit gebied zou veel meer zichtbaar gemaakt moeten worden. Bewoners vinden dat het park te weinig aanleiding geeft voor ontmoeting: een plek waar kinderen kunnen spelen, waar bewoners (ouders) elkaar tegen kunnen komen of en waar gebarbecued kan worden ontbreekt. Het is logisch om daarbij een verbinding te maken tussen het park en de schoolgebouwen, de sportzaal en het wijkgebouw in Melle.

8. Klussen en hergebruik

Voor bewoners zijn duurzaamheid en betaalbaarheid een belangrijk onderwerp: van hieruit ontstaat de behoefte aan hergebruik van materialen. Er is behoefte aan een atelier of hobbyruimte om zelf te leren klussen of voor het oppimpen en verkopen van tweedehandskleding. Ook het concept van het repair cafe past hierbij.

Daarnaast is er vraag naar een klussendienst of een paar handige handjes die even kunnen helpen. Een buurtnetwerk waarin mensen uit de buurt zichzelf aanbieden is wel op Uden's niveau geregeld. De bewoners zien dit echter graag op wijkniveau. Faciliteer als gemeente daarom een buurtnetwerk voor mensen die zich in de wijk willen inzetten op wijkniveau, zodat mensen die iets willen betekenen voor anderen in contact komen met bewoners die iets nodig hebben.

4.2 Waarden

In deze paragraaf worden de onderliggende waarden beschreven, die belangrijk zijn voor de wijze waarop de functies en activiteiten worden vormgegeven en ingevuld.

1. Wij regelen het samen

Uden-Oost is een gebied waar - meer dan op andere plekken - mensen vinden dat ze het zelf kunnen en willen organiseren. Zij kijken niet op de eerste plaats naar de overheid, maar gaan ervanuit dat ze zelf zaken moeten regelen. Er zijn op dit moment verschillende bewoners actief die hier al vorm een geven (vb. Cirkeltuin, bewonersgroep Germenzeel, ouderen in de wijk). Uitgangspunt daarbij is elkaar helpen en voor elkaar zorgen.

2. Toegankelijk

Een andere waarde is toegankelijkheid. De bewoners zien dit als volgt: de ontmoetingsplekken moeten aantrekkelijk zijn vormgegeven en uitnodigen om binnen te komen. De ontvangst moet gastvrijheid uitstralen: als je binnenkomt voel je je er welkom en wordt je uitgenodigd om binnen te komen. Toegankelijkheid betekent ook dat de activiteiten en ruimtes betaalbaar zijn: er mogen geen groepen uitgesloten worden, omdat de prijs een drempel opwerpt. Daarnaast vinden bewoners het belangrijk om het beheer op zich te nemen. Dit op een manier die past bij de bewoners van de wijk. Consequentie is dat dit ruimte vraagt in het beleid van de gemeente Uden (vb. huurprijzen).

3. Verbonden

Bewoners willen ontmoetingsplekken waar mensen elkaar tegen komen. Het stimuleren van verbindingen tussen jong en oud of verschillende culturen is daarbij uitgangspunt. Op dit moment hebben de groepen bewoners in de wijk weinig contact met elkaar. De bewoners van Uden-Oost zien dit graag anders. Het versterken van de verbindingen begint met een eerste contact: doordat mensen elkaar tegen komen, worden gezichten vertrouwd. Van daaruit kunnen echte verbindingen ontstaan.

De bewoners geven ook aan dat ontmoeten niet alleen in wijkgebouwen plaats vindt: dit begint op straatniveau met ambassadeurs op wijkniveau. De opgave voor het Gebiedsplatform en de gemeente is om de contacten aan te halen met deze bewoners, in beeld te brengen wat zij nodig hebben en deze bewoners te faciliteren, zodat zij hun werk kunnen doen.

4. Duurzaam

Opvallend is dat bewoners meer dan in andere wijken invulling willen geven aan duurzaamheid. In de gesprekken zijn verschillende vormen van duurzaamheid genoemd:

- Zuinig met energiegebruik: investeren in energiebesparende maatregelen
- Natuur: zorgvuldig omgaan met de beschikbare natuur en het groen in de wijk
- Gezondheid: bewegen, gezond voeding en voldoende sociale contacten
- Sociale duurzaamheid: het inzetten en kansen bieden aan mensen die op dit moment aan de zijlijn van de maatschappij staan

Het is de uitdaging om per vraagstuk samen met de bewoners de juiste vertaling te maken naar de wijze waarop duurzaamheid ingevuld moet gaan worden in Uden-Oost.

5. Programma van Eisen

De visie op ontmoeten wordt in dit hoofdstuk vertaald naar een Programma van Eisen. De drie wijken binnen Uden-Oost hebben een eigen karakter en zijn bovendien van elkaar gescheiden door drukke wegen. Bewoners hebben aangegeven dat zij een aantal functies bij voorkeur zien binnen de eigen wijk, vooral ingegeven vanuit de bereikbaarheid. Het gaat dan om de ontmoetingsplekken, maar ook om bijvoorbeeld een prikpost of een eetpunt. Daarentegen zijn er in hun ogen ook functies die prima op een centrale locatie gevestigd kunnen worden, denk bijvoorbeeld aan een podium voor cultuur of een sportzaal.

De voorgenomen nieuwbouw van de basisscholen de Palster en Camelot en buurthuis de Kom In biedt voor Melle de mogelijkheid om een aantal functies voor de wijk zelf onderdak te geven. Daarnaast zal er binnen de nieuwbouw ook ruimte zijn voor functies die bedoeld zijn voor het gehele gebied Uden-Oost.

De ontmoetingsplekken voor Raam en Hoeven zullen op wijkniveau gerealiseerd kunnen worden.

Melle

De te realiseren nieuwbouw voor de scholen, sporthal en Kom In in Melle biedt kansen om onderwijs-, wijkfuncties en sportfuncties in een gebouw een plek op een vernieuwende wijze vorm te geven waarbij zowel school-, wijkactiviteiten als sportactiviteiten tot hun recht komen. In de ogen van bewoners, betrokken onderwijsinstellingen, de sportvereniging en Kom In gaat het daarbij om een combinatie van:

- Klaslokalen
- Ontmoetingsruimtes
- Cursusruimtes
- Eetpunt
- Tweedehandswinkel
- Atelier/klusruimte
- Afhaalpunt voor medicijnen
- Sportruimtes

Door de schoolfuncties (klaslokalen) in het centrum te plaatsen en aan de buitenzijde ruimtes te maken die zowel gebruikt kunnen worden door de school, door de wijkbewoners of door sportverenigingen, kan een concept gerealiseerd worden dat recht doet aan de behoefte van de verschillende partijen.

Op dit moment hebben de sportverenigingen weinig mogelijkheden om na het sporten nog even samen te komen. Dit kan verbeterd worden door de ontmoetingsruimtes van de wijk en de sportzalen aan elkaar te koppelen.

Verder is het van belang om een goede verbinding te maken tussen de nieuwbouw en het park: het is logisch om de bestaande schooltuin en de behoefte aan een speeltuin, freerunplek en barbecue-plek te combineren en hier een centrale ontmoetingsplek van te maken in de wijk.

Vanuit de onderliggende waarden van bewoners ligt het voor de hand om in de nieuwbouw aandacht te besteden aan ecologie en zelfbeheer van bewoners.

- Een ecologisch gebouw in energiegebruik, materialen en uitstraling zodat het een bijzondere plek in de wijk wordt;
- Zelfbeheer door bewoners en verenigingen van de ruimtes die zij zelf gebruiken;
- Gezamenlijk beheer van bewoners en scholen van buitenruimte en park.

Daarnaast verdient het aanbeveling om de nieuwbouw te combineren met woningen voor ouderen. Hierbij spreken de bewoners een duidelijke voorkeur uit voor een hofjesstructuur. Onderzoek of dat stedenbouwkundig in te passen is.

Een belangrijk aandachtspunt voor de nieuwbouw is parkeren en verkeersstromen. In een volgende fase is het raadzaam om, samen met de bewoners, vooraf goed in beeld te brengen wat de (on)mogelijkheden zijn.

Het (informele) ontmoetingspunt voor ouderen bij de Jumbo functioneert goed en het is prima om dit in stand te houden.

Raam

In Raam zijn er twee mogelijkheden om invulling te geven aan ontmoeten:

- De initiatieven die actief zijn rondom basisschool de Springplank versterken
- Het voormalige buurthuis Raamhoeve openstellen voor bewoners

Onderzoek welke voorkeur de bewoners hebben. Het is mogelijk om de bestaande initiatieven rondom de Springplank in de buitenruimte (o.a. Cirkeltuin) te versterken. De Springplank heeft aangegeven ook nog ruimte te hebben om activiteiten onder te brengen, zonder dat uitbreiding van ruimtes nodig is.

Daarnaast kan gekeken worden of er behoefte en draagvlak is om in het voormalige buurthuis Raamhoeve een ontmoetingsplek te creëren die toegankelijk en bereikbaar is voor de wijk. Uitgangspunt is dat er bewoners zijn die het beheer op zich willen nemen en zelf activiteiten willen opzetten. Kanttekening: het gebouw Raamhove is in zeer slechte staat.

Hoeven

Senioren hebben behoefte aan ontmoetingsruimtes die op loopstand van de eigen woning gelegen zijn. In Hoeven is behoefte aan een kleinschalige ontmoetingsplek en inlooppunt voor ouderen. Deze kan bij Basisschool de Vlonder gerealiseerd worden.

Behouden Kinderboerderij als ontmoetingsplek voor de wijk en daarbuiten.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een onderwerp dat bij vele bewoners leeft. Er liggen vele kansen om invulling te geven aan het thema duurzaamheid. Allereerst natuurlijk in de fysieke omgeving: in de nieuwbouw moet duurzaamheid tot uitdrukking komen door de goede energieprestaties van het gebouw. Naast deze wettelijke eisen is er behoefte om nog een stapje verder te gaan: de wijk wil uitstralen dat zij duurzaam is of wil worden. Een ecologisch gebouw dat ingebed wordt in het groene park is vaak genoemd als ideaal beeld door bewoners.

Groen en natuur worden gekoesterd in Uden-Oost. Natuurlijk gaat het dan om het park: de bewoners willend dat de ecologische kwaliteiten meer zichtbaar worden. Ook het in handen geven van het beheer van buitenruimtes bij groepen bewoners is een manier om zorgvuldig

om te gaan met de natuur en het groen in de wijk. Gezonde voeding kan daarnaast een plek krijgen in de groengebieden waar groente gekweekt wordt.

Duurzaamheid kan ook ingevuld worden door plekken te creëren in de wijk waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en sociale contacten opdoen. Elkaar helpen en het samen regelen past goed bij Uden-Oost. Dit maakt een wijk weerbaarder en daarmee duurzamer. Het beheer van de panden door bewoners in combinatie met verenigingen versterkt het aantal sociale contacten in de wijk. Dit geldt in nog sterkere mate voor de buitenruimte. Sociale duurzaamheid kan daarnaast versterkt worden door in het beheer werkervaringsplekken te realiseren voor mensen die op dit moment aan de zijlijn staan van de maatschappij.

6. Aanbevelingen

Op basis van de SWOT, de visie en het Programma van Eisen zoals dat is beschreven in de voorgaande hoofdstukken, worden in dit hoofdstuk aanbevelingen gegeven worden voor de uitwerking van de visie. Deze visie is tot stand gekomen in samenwerking met bewoners en organisaties. Co-creatie en coproductie is het uitgangspunt geweest voor dit proces. Dit onderzoek kan dan ook gezien worden als de start van een proces dat wordt voorgezet bij de uitwerking van de visie. Hiervoor geven wij een aantal aanbevelingen.

6.1 Uitwerken van de Visie op ontmoeten per wijk door bewoners

Na vaststelling van de visie door College en Raad kan een werkgroep van bewoners samen met gemeente en andere betrokken organisaties aan de slag met de uitwerking van de visie op ontmoeten. Gezien de verschillende vraagstukken en behoeftes in de drie wijken, kan dit proces het beste per wijk georganiseerd worden. Hiermee is de kans op blijvende betrokkenheid van de bewoners het grootste: zij werken mee aan een onderwerp dat gaat over hun directe woonomgeving en hoeven geen tijd en energie te steken in onderwerpen waar zij zich niet betrokken bij voelen. De rol van de gemeente is die van: zij brengt bewoners en organisaties bijeen en verbindt hen, zij biedt zo veel als mogelijk ruimte of zoekt naar oplossingen als bewoners tegen belemmeringen aanlopen en zij ondersteunt waar nodig met middelen.

In het proces zijn een aantal stappen van belang:

- Stel per wijk een werkgroep samen van betrokken bewoners. Sluit hierbij aan bij mensen die nu al betrokken zijn bij hun wijk of initiatieven hebben genomen. Breidt de groep uit met mensen die hierover ideeën hebben. Zorg ook dat bewonersinitiatieven die nog niet in beeld zijn, de kans krijgen om nog aan te haken. De werkgroepen gaan vervolgens aan de slag met een vertaling van de visie op ontmoeten naar een concept voor ontmoeten per wijk. Op basis van dit concept bepalen zij vervolgens concrete doelstellingen en maatregelen en kunnen zij aangeven wat nodig is om dit te realiseren. Faciliteer en organiseer als gemeente dit proces, zodat bewoners zich kunnen richten op de onderdelen waar zij zich betrokken op voelen. Zorg dat bewoners ook snel met een aantal onderdelen uit de visie aan de slag kunnen, zodat er naast praten ook gedaan wordt. Dit is nodig om vertrouwen verder op te bouwen tussen bewoners en gemeente.
- Bepaal vooraf welk budget beschikbaar is vanuit de gemeente. De bewoners hebben hier tijdens de werkateliers om gevraagd. Zij begrijpen dat niet alle 'dromen' gerealiseerd kunnen worden. Zij willen graag vooraf weten wat wel kan en wat niet mogelijk is. Onderzoek op welke wijze de besluitvorming over de te besteden middelen zo veel als mogelijk door bewoners kan plaatsvinden. Ga daarnaast op zoek naar aanvullende middelen via fondsen. Met een goed en gedragen plan, dat door bewoners zelf kan worden uitgevoerd, is fondsenwerving kansrijk en zijn er veel mogelijkheden.
- Geef de werkgroepen een actieve rol bij de monitoring van de realisatie van het concept en zet hen aan het stuur als zaken in de praktijk anders blijken te werken dan gedacht en er bijgestuurd moet worden.

6.2 Nieuwbouw: bewoners als co-creator en coproducent

Komende periode worden beslissingen genomen over een aantal belangrijke gebouwen in de wijk. Het betreft de schoolgebouwen, de sporthal en wijkgebouw Kom In. Uit de visie op ontmoeten blijkt dat bewoners en betrokken organisaties het belangrijk vinden dat het plekken van de wijk worden en dat deze gebouwen en buitenruimte (mede) door bewoners beheerd gaan worden. Het is daarom van belang om de bewoners in het proces rondom de nieuwbouw te betrekken en een stevige rol te geven. Alleen als de bewoners in dit proces een gelijkwaardige stem krijgen naast de andere belanghebbenden zoals scholen en sportverenigingen lukt het om er werkelijk een plek van de te maken die past bij de wijk. Dit vergroot de kans dat het gebouw of de gebouwen uiteindelijk door de bewoners omarmd wordt/worden.

Wij adviseren om een werkgroep van bewoners samen te stellen die hiermee aan de slag gaat. Het is de uitdaging om daarbij niet zo veel mogelijk bewoners aan tafel te zetten, maar een zo divers mogelijke vertegenwoordiging. Deze werkwijze betekent niet dat bewoners over alle onderwerpen ook iets te zeggen hebben. Op sommigen onderwerpen zijn bijvoorbeeld de scholen of de gemeente aan zet en niet de bewoners. Het is daarom van belang om vooraf een procesontwerp te maken, waarin duidelijk gemaakt wordt over welke onderwerpen bewoners meebeslissen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ligging, uitstraling gebouw, interieur van ruimtes die door bewoners gebruikt wordt, inrichting buitenruimte en parkeren. Zorg voor een proces waarbij met beelden gewerkt wordt, zodat de bewoners en professionals elkaar goed begrijpen en 'eenzelfde taal gaan spreken'. Hierdoor ontstaat ook een gedeeld beeld van het eindresultaat. Denk na over het moment waarop bewoners en organisaties hun inbreng geven. Bepaal vooraf hoe de besluitvorming tot stand komt en wat er gebeurt als bewoners en/of organisaties het niet met elkaar eens zijn. Deze helderheid aan de voorkant is belangrijk om het proces rondom de nieuwbouw goed te kunnen managen en de beoogde planning te halen.

6.3 Bewonersbeheer

Het beheren van de panden en buitenruimte door bewoners is een groeiproces en gaat niet vanzelf. De gemeente zal een actieve rol moeten nemen en dit proces ondersteunen wil bewonersbeheer succesvol worden in Uden-Oost. Dit begint met het vinden van bewoners die het beheer op zich willen nemen en de rol van verbinder in de wijk op zich nemen. Er zijn al een aantal initiatiefnemers die er op dit moment op deze wijze de schouders onder zetten. Denk met hen na over de wijze waarop het beheer geregeld kan worden en in welke (organisatie)vorm. Wordt het volledig zelfbeheer waarbij de gemeente de ruimtes verhuurt aan de bewoners? Of past een vorm waarbij de gemeente een faciliterende beheerder in blijft zetten en samen met een groep vrijwilligers het beheer van het pand regelt beter? Of is een samenwerking met andere organisaties zoals de scholen mogelijk? Dit zijn vragen die beantwoord moeten worden voor zowel de panden als de buitenruimte. Organiseer in de aanloop naar bewonersbeheer ondersteuning voor de bewoners zodat zij een plan kunnen maken en dat de groep bewoners hierin kan groeien, zodat zij uiteindelijk het beheer van de panden en/of buitenruimte succesvol op zich kunnen nemen.

6.4 Communicatie

Communiqueer regelmatig over de uitwerking van de visie op ontmoeten en het proces rondom de nieuwbouw, zodat resultaten inzichtelijk zijn voor bewoners. Bedenk samen met bewoners een communicatie-strategie waarmee het bereik onder bewoners zo groot mogelijk is. Maak

daarbij gebruik van zowel de traditionele kanalen als social media en gebruik ook de contacten met de bestaande netwerken in de wijk (vb. bewonersnetwerken Artillerieweg/Klantstraat/Hoeveneseweg of Germenzeel).

6.5 Jongeren

In het proces is het lastig gebleken om de jongeren te betrekken. Er zijn verschillende pogingen ondernomen om de netwerken te ontsluiten en de jongeren bijeen te brengen om door te vragen op hun behoefte. Dit is nog onvoldoende gelukt, omdat er nog maar weinig bestaande netwerken voor handen zijn in de wijk. Bij de verdere uitwerking van de visie en de ontwikkeling van de nieuwbouw is het belangrijk om de stem van deze bewoners in de wijk ook een plek te geven. Wij adviseren daarom om in het vervolgproces extra aandacht te besteden aan het ontsluiten van de jongeren-netwerken en het betrekken van deze groep.

Bijlage 1: betrokken personen en organisaties

1. Gitta Pegt, bewoner
2. Nico Ettema, bewoner
3. Marleen Ettema, bewoner
4. Folkert Soetenga, bewoner, betrokken bij Cirkeltuin, Next Door Raam, Facebook Raam
5. Anita van Haandel, bewoner, actief bij het Leercafé
6. Stella Kofi, bewoner, actief bij Kleerecafé
7. Robert Nahon, bewoner, Werkgroep Energie Neutraal Germenzeel
8. Cees Bos, bewoner, Werkgroep Energie Neutraal Germenzeel
9. Viona Ceelen, bewoner, kinderclub Germenzeel
10. Stefan Ceelen, bewoner
11. Theo Straatman, bewoner, Wijkraad Melle
12. Astrid Mali, bewoner, Wijkraad Melle / Kom In
13. Harrie van den Elzen, bewoner, buurtvereniging Heufkens
14. Jos Nooijen, bewoner, buurtvereniging Den Brier
15. Martin van Zanten, bewoner
16. Patricia van Oss, bewoner Artillerieweg
17. Han Ignatius, bewoner
18. W.J. Kuitert, bewoner
19. Peter van de Kerkhof, bewoner
20. Hans van Zon, bewoner
21. Aafje van Zon, bewoner
22. Cis Evenwel, bewoner
23. Ria de Groot, bewoner
24. Annie van Puijenbroek, bewoner
25. Ines Hoyng, bewoner
26. Yvonne van Dijk, bewoner
27. Corine Rooster, bewoner
28. George vd Heijden, bewoner
29. Monique van den Acker-Appel, bewoner
30. Lambert van der Ven, bewoner
31. Annie van Neerven, bewoner
32. Inge Kuipers, bewoner
33. Leny van Gemert, bewoner
34. Yvonne Peters, bewoner
35. John Troost, bewoner
36. Janny Troost, bewoner
37. de heer P. van den Heuvel, bewoner
38. Maurits van den Bosch, bewoner
39. de heer Harder, bewoner
40. Gerard van Gerwen, bewoner
41. Alex Zoutendijk, bewoner
42. Dian van de Burgt, bewoner
43. Ivo de Groot, bewoner
44. Elizabeth Nota, bewoner
45. Anette Mollema, bewoner
46. Wendy de Mol, bewoner
47. de heer Van de Meer, bewoner
48. Adele Seddini, bewoner

49. Jemina Assou, bewoner
50. Joop Donkers, bewoner
51. Rob Keijsers, bewoner
52. Anita Schimmel, bewoner
53. de heer Orth, bewoner
54. Wim van Geenen, bewoner
55. Cristha van Schijndel, bewoner
56. Fred van Marle, bewoner
57. John van den Acker, bewoner
58. Anneke van Lamoen, bewoner
59. Yemina Assarab, bewoner
60. Nancy Kalbvleesch, bewoner
61. Seong, bewoner
62. Emine Kocadag, bewoner
63. Sukran, bewoner
64. Marianne Merckx, bewoner
65. Helmer van Zantvoort, bewoner
66. Yvonne van Zantvoort, bewoner
67. Bridget Bruins, bewoner
68. Frank Bruins, bewoner
69. Els van den Brand, bewoner
70. Evert van Hoff, bewoner
71. Mecheline van Hoff, bewoner
72. Joke van der Valk, bewoner
73. Ronald van Leden, bewoner
74. Jeanne Stout, bewoner
75. Rinald Stout, bewoner
76. Jeanne van de Leest, bewoner
77. Johan van de Leest, bewoner
78. fam. Van Gasselt, bewoner
79. Martijn Goedvolk, bewoner
80. Edward Bevers, bewoner
81. Ron, bewoner Melle
82. Johan van Zantvoort, bewoner
83. de heer R.R.B. Moesé, bewoner
84. Menno, bewoner
85. Floor Jilesen, ONS Welzijn, sociaal werker
86. Paul Bouw, OBS Camelot
87. Peter van Lamoen, De Palster
88. Debbie Boeien, De Springplank
89. Suzette Brants, De Vlonder
90. Marijke Klerkx, Area
91. Inge Deckers, gemeente Uden
92. Monique Sepers, gemeente Uden
93. Marcel van der Steen, gemeente Uden
94. John Brands, gemeente Uden, Gebiedsregisseur gebied Oost
95. Eveline van Beers, gemeente Uden
96. Marieke de Bode, gemeente Uden
97. Paula Ottens, beheerder Kom In
98. Willem Ellenbroek, Stichting JIJ
99. Roland de Laak, eigenaar Jumbo
100. Albert Zwaans, Vlugheid en Kracht

101. Suze de Jong, Vlugheid en Kracht
102. Rob Mölmann, Sportvereniging ReActief
103. René Lapod, Sportvereniging ReActief